

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Tomaszowie
Mazowieckim
o rentę socjalną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 19 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 636/22,

**I. odrzuca skargę kasacyjną co do pkt 2 zaskarżonego
wyroku,**

**II. w pozostałej części odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej
do rozpoznania,**

**III. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego
w Łodzi - na rzecz adwokata D. K. Kancelaria Adwokacka z
siedzibą w Ł. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych,
powiększoną o należny podatek od towarów i usług, wraz z
odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem
kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym.**

Decyzją z 30 kwietnia 2020 r. (znak [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Tomaszowie Mazowieckim odmówił M. G. prawa do renty socjalnej. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że Komisja lekarska ZUS orzeczeniem z 28 kwietnia 2020 r. orzekła, iż wnioskodawczyni nie jest całkowicie niezdolna do pracy.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 30 marca 2022 r. (sygn. akt V U 482/20) wydanym po złożeniu odwołania przez M. G., oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji odwołującej M. G. od wyroku z 30 marca 2022 r. Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 19 grudnia 2022 r. (sygn. akt III AUa 636/22) oddalił apelację.

Postanowieniem z 16 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi uzupełnił wyrok z 19 grudnia 2022 r. (sygn. akt III AUa 636/22) Sądu Apelacyjnego w Łodzi w ten sposób, że rozstrzygnięcie zawarte w wyroku oznaczył jako punkt pierwszy i dodał punkt drugi o treści: „odstępuje od obciążania M. G. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym”.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi wywiodła odwołująca, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego w całości, zarzucając naruszenie przez Sąd II instancji przepisów prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy tj.:

1. art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 382 k.p.c., w następstwie którego, jak i w następstwie nieprzestrzegania kompetencji rozpoznawczych i kontrolnych Sądu odwoławczego i niespełnienia jego procesowej funkcji doszło do pominięcia części materiału zebranego w postępowaniu, braku wyczerpujących ustaleń, co implikowało fragmentaryczne przytoczenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstaw faktycznych zapadłego rozstrzygnięcia, co wyklucza możliwość rekonstrukcji tej podstawy;

2. art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. polegającą na rażącym przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów, w szczególności błędne uznanie, że opinie biegłych w sprawie nie są ze sobą wewnętrznie sprzeczne oraz zostały wydane zgodnie z zasadami orzekania, tj. na podstawie dokumentacji medycznej w sytuacji, gdy obie powołane w sprawie biegłe z dziedziny neurologii wprost stwierdziły, iż nie są w stanie odczytać nieczytelnych zapisów dokumentacji z leczenia skarżącej z lat 2020-2021, a pomimo to podjęły się opiniowania na podstawie

nieczytelnych dokumentów, formułując przy tym kategoryczne końcowe wnioski o stanie zdrowia ubezpieczonej.

W związku ze stawianymi zarzutami, skarżąca wniosła o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność oraz uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi i przekazanie Sądowi Apelacyjnemu sprawy do ponownego rozpoznania.

Ponadto skarżąca wniosła o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm prawem przepisanych, względnie w przypadku nieuwzględnienia skargi przyznanie pełnomocnikowi kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu oświadczając, że nie zostały one pokryte w całości ani w części.

W zakresie zawartego w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do merytorycznego rozpoznania skarżąca wskazała, że skarga kasacyjna jest uzasadniona oczywistą zasadnością, wynikającą z porównania treści zaskarżonego wyroku z podniesionymi w skardze zarzutami kasacyjnymi. W przekonaniu skarżącej, Sąd Apelacyjny w Łodzi całkowicie pominął podnoszone przez odwołującą zarzuty, odnoszące się do licznych nieprawidłowości zaistniałych w toku postępowania dowodowego, wbrew kodeksowym zasadom oceny dowodów i uzyskania opinii biegłych. Odwołująca – jak zaznacza obiektywnie wskazywała, że wydane w sprawie - w sumie pięć opinii biegłych z zakresu neurologii są wewnątrznie sprzeczne i nie przybliżają Sądu do rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny przyjął za własne stanowisko Sądu I instancji i nie odniósł się do poszczególnych zarzutów apelacyjnych skarżącej. W ocenie skarżącej kontrola prawidłowości postępowania Sądu I instancji, dokonana przez Sąd Apelacyjny nie mogła zostać uznana za kompleksową i należyte pogłębioną, a przez to opartą na zasadach logiki i doświadczenia życiowego. Następstwem przeprowadzonej w sposób niedostateczny kontroli było odniesienie się do treści zarzutów apelacyjnych w sposób skrótowy oraz przyjęcie - w określonej części - poczynionych przez Sąd Okręgowy błędnych ocen i ustaleń faktycznych za odpowiadające prawdzie. Zdaniem skarżącej Sąd odwoławczy zobowiązany jest do niepomijania żadnego z podniesionych zarzutów, ale również do rzetelnego ustosunkowania się do każdego z nich poprzez wskazanie dlaczego podniesione zarzuty i argumenty wysunięte na ich poparcie zasługują lub nie zasługują na uwzględnienie. Sąd II instancji – jak

wskazuje we wniosku skarżąca nie uczynił zadość owemu obowiązkowi, co *prima facie* świadczy o rażącym naruszeniu przepisów postępowania, które w istotny sposób wpłynęło na treść skarżonego rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej w części zostaje odrzucona – jako niedopuszczalna, natomiast w pozostałej części nie kwalifikuje się do przyjęcia – celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że przesłanką zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym jest istnienie interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia. Interes prawny w zaskarżeniu, określany jako *gravamen*, rozumiany jest – najogólniej rzecz ujmując - jako pokrzywdzenie polegające na niekorzystnej dla strony różnicy między zgłoszonym przez nią żądaniem a sentencją zaskarżonego orzeczenia. Brak tak rozumianego interesu prawnego prowadzi do odrzucenia środka odwoławczego (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSN 2014 Nr 11, poz. 108 czy postanowienie Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 1997 r., I CKN 57/97, OSNCP 1997 Nr 11, poz. 166).

Skarżąca zaskarżyła skargą kasacyjną wyrok Sądu II instancji w całości, podczas gdy w punkcie drugim tego wyroku Sąd Apelacyjny odstąpił od obciążenia M.G. kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym. Zatem rozstrzygnięcie w tym zakresie było dla skarżącej korzystne, co oznacza, że nie ma ona interesu prawnego w kwestionowaniu tej części rozstrzygnięcia. Skarga kasacyjna w części, w której zaskarża rozstrzygnięcie korzystne dla strony, podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z § 2 k.p.c., ponieważ w tym zakresie jest niedopuszczalna z uwagi na nieistnienie po stronie skarżącej interesu w zaskarżeniu – *gravamen* (por. postanowienie z 15 kwietnia 2019 r., I CSK 525/18, niepubl.).

Należy także przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do

rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Strona skarżąca, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że jest ona oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Należy więc przypomnieć, że w motywach wniosku opartego na tej przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu

podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Strona skarżąca nie uzasadniła w sposób prawidłowy istnienia tej właśnie przesłanki przysądu.

Podkreślić także należy, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest a *limine* niedopuszczalny (por. wyrok Sądu najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 95/18, LEX nr 2645127). Skoro więc Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również możliwości kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. Natomiast wskazywany w skardze kasacyjnej przepis art. 382 k.p.c. tylko wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną jej podstawę, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie

pominał część zebranego w sprawie materiału, orzekając wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przed sądem pierwszej instancji albo oparł swe merytoryczne orzeczenie na własnym materiale, z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji, a uchybienie to, mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Należy przy tym odróżnić sytuację, w której sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego od sytuacji, gdy sąd przy ferowaniu wyroku pomija materiał zgromadzony w sprawie.

Nie ulega także wątpliwości, że wskazywany przez stronę skarżącą w skardze kasacyjnej przepis art. 278 § 1 k.p.c. nie nakłada na sąd obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Ustawodawca celowo użył w art. 278 § 1 k.p.c. sformułowania "może", podkreślając stosunkowo szeroki margines swobody działania dla sądu rozpoznającego sprawę, który może ocenić, czy w danym wypadku zachodzi potrzeba dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Potrzeba powołania innych biegłych powinna przy tym wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonych opinii. Opinie biegłych, podobnie jak reszta materiału dowodowego, podlegają ocenie sądów rozpoznających sprawę, zgodnie z zasadą swobodnego uznania sędziowskiego. Sądy mają zatem prawo ocenić, czy zebrane w toku sprawy opinie biegłych wystarczająco wyjaśniają wymagające wiadomości specjalnych kwestie istotne przy rozstrzyganiu sprawy, czy też konieczne jest zasięgnięcie opinii innych biegłych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2023 r., III USK 269/22, Legalis nr 3034277).

Zwrócić także należy uwagę, że w sytuacji, gdy skarga kasacyjna nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego, stanowiącego podstawę wyrokowania sądu odwoławczego, to w konsekwencji nie jest możliwa ocena, czy naruszenie przepisów prawa procesowego wskazanych przez nią w podstawie kasacyjnej mogło mieć - rzeczywiście - istotny wpływ na wynik sprawy, czego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie chodzi przy tym o czysto teoretyczną możliwość takiego wpływu, lecz o wykazanie, że w okolicznościach danej sprawy ten wpływ był (mógł być) realny, a można to stwierdzić dopiero wówczas, gdy w skardze zostanie podniesiony adekwatny w konkretnych

okolicznościach faktycznych zarzut obrazy prawa materialnego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 18 czerwca 2024 r., I USKP 9/24, Legalis nr 3097169).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną w części, natomiast na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd Najwyższy orzekł przy zastosowaniu § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

[SOP]

[a!]